

5. Социологический справочник. Подобщ. ред. Воловича В.И. Киев: 1990. – 380 с.

6. Ушкаренко В.О., Гамаюнов В.Е. Основні напрями виховання студентської молоді // Проблеми освіти. Вип. 26: Науково-методичний збірник: Наукове видання – К., 2001. – 244 с.

Чижова Е. М. *Политический прагматизм как фактор влияния на ценностные ориентации современной молодежи в Украине*

В статье показано, что в ходе становления и усиления Украины как независимого государства произошли существенные изменения ценностных ориентаций молодежи, что обусловлено потребностями как теоретического, так и потребностями практики, прежде всего, необходимостью постижения тех радикальных мировоззренческих изменений, которые происходят в массовом сознании современной молодежи.

Подчеркнуто: этим изменениям способствовал политический прагматизм, который является направлением политической жизни нашей страны.

Ключевые слова: изменения, молодежь, прагматизм, трансформация, ценности, ценностные ориентации.

Chizhova E. *Political pragmatism as a factor of influence on the value orientation of modern youth in Ukraine*

The article shows that, during the formation and strengthening of Ukraine as an independent state there have been significant changes in the value orientations of young people, due to the needs of both theoretical and practical needs, especially the need to comprehend the radical ideological changes that occur in the mass consciousness of today's youth.

It emphasizes that these changes contributed to political pragmatism, which is the direction of the political life of our country.

Keywords: change, youth, pragmatism, transformation, values, value orientation.

УДК 001.92 (072)

Король А. М.

ЦІННІСНІ ІМПЕРАТИВИ МІЖНАРОДНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Проаналізовано сучасні тенденції розвитку інформаційної політики у галузі міжнародних відносин. Сформульовано взаємозв'язок технологічних та гуманістичних складових міжнародної інформаційної політики у контексті демократизації культури міжнародних відносин. Вивчено роль основних суб'єктів міжнародної інформаційної політики та суперечності її реалізації, що полягають у незбалансованості розвитку інформатизації між різними країнами світу; внутрішніх ціннісних конфліктах правових норм та політико-культурних принципів; розповсюдженні інформаційного насильства.

Ключові слова: міжнародна інформаційна політика, демократичні цінності, культура міжнародних відносин, інформатизація, інформаційно-комунікативні відносини.

Формування сучасної міжнародної інформаційної політики потребує якісно нових підходів до аналізу трансформації зовнішніх відносин, вивчення ціннісних, а не суто технологічних, аспектів розвитку інформаційно-комунікаційних процесів, що дозволить забезпечити прогресивний розвиток інституційних засад міжнародних інформаційних відносин у контексті формування нових парадигм світового порядку.

Осмисленню феномена інформаційної революції, становлення нового за типом – постіндустріального, інформаційного суспільства, значення інформаційного чинника для змін в економічному, політичному і соціокультурному житті суспільства і особистості праці присвячені таких фундаментальних дослідників, як Д. Белл, З. Бжезинський, Л. Бриллоен, В. Дайзард, К. Каяма, М. Кастельєс, І. Масуда, Кр. Мей, А. Моль, Дж. Нейсбіт, та М. Порат, Т. Стоуньєр, О. Тоффлер та ін. ряд інших філософів, політологів, культурологів. Помітними й продуктивними є дослідження таких українських вчених, як В. Андрущенко, В. Бебик, В. Бех,

В. Биков, Є. Бистрицький, В. Вашкевич, В. Вікторов, Л. Губерський, О. Дубас, М. Жолдак, В. Журавський, О. Зернецька, М. Зубок, О. Кивлюк, Б. Кормич, К. Корсак, О. Кравченко, В. Кремень, А. Кудін, О. Литвиненко, Я. Любимий, В. Лях, В. Лук'янець, С. Максименко, Є. Макаренко, М. Михальченко, В. Огнев'юк, Л. Озадовська, О. Онищенко, В. Пазенок, Л. Петров, Г. Почепцов, І. Предборська, В. Савельєв, З. Самчук, Н. Скотна, І. Степаненко, А. Толстоухов, В. Шинкарук, М. Попович, О. Яценко та ін.

Не дивлячись на значний науковий доробок, регулювання міжнародних інформаційних відносин досі залишається складною проблемою практичного та методологічного гатунку. У зв'язку з розвитком інформаційно-комунікаційних технологій не тільки засоби масової інформації, але й засоби персональної комунікації стають глобальними і перестають бути розділеним державними кордонами. Виникає глобальний інформаційний простір, який означає можливість для людини одержувати і поширювати інформацію у світовому масштабі. Через свою транскордонність інфраструктура телекомунікацій є полем для міжнародного спілкування і міжнародних відносин, які можуть мати не лише правовий, а й більш широкий – політичний характер.

Виходячи з цього, мета статті полягає у аналізі проблем формування ціннісних імперативів міжнародної інформаційної політики, створення балансу технологічних та гуманістичних її складових.

Простір, у якому циркулюють інформаційні потоки і типологічні властивості якого задаються інформаційною інфраструктурою, називають «інформаційним простором». Характерною особливістю нашого часу є глобалізація останнього. Світовий інформаційний простір нині має таку картину: понад 60 % інформаційних ресурсів світу сконцентровано у США, а в розвинених країнах Заходу загалом — до 80 % [1]. В умовах глобалізації жодна держава технічно не в змозі ізолювати свій інформаційний простір від надходження інформації ззовні. З іншого боку, багатоманітність каналів зв'язку ускладнює запобігання витоку за межі країни небажаної для держави інформації — від державної таємниці до подробиць здійснення політики, укладення ділових і політичних угод тощо. Отже, постає питання безпеки національного інформаційного простору. Відомо, що нині від ЗМІ інформація надходить постійно, стосується усіх значущих подій, апелює до цінностей або й пропонує нові, враховує психологічні особливості людини, представляє певні моделі поведінки. Вплив здійснюється через зміст інформації і через її форму.

Вагомий внесок у міжнародну інформаційну політику роблять урядові та неурядові міжнародні організації, пріоритетом діяльності яких є вирішення глобальних проблем інформаційного суспільства, забезпечення комунікаційного розвитку регіонів, вивчення тенденцій та аналіз міжнародних проблем, що зумовлюються новими інформаційними й комунікаційними технологіями. Реалізація міжнародної інформаційної політики здійснюється через комплексні стратегії регіональних міжурядових організацій та програми національної інформаційної політики [2, с. 168]. Провідну роль в міжнародному регулюванні різних аспектів інформаційної діяльності слід відвести ООН. З самого початку своєї діяльності ця організація приділяла значну увагу інформаційним відносинам. На сесії Генеральної Асамблеї ООН в 1946 р. було ухвалено резолюцію 59 (I) про скликання міжнародної конференції з питання про свободу інформації. На другій сесії Асамблеї були прийняті резолюції 110 (II) від 3 листопада 1947 р. «Заходи, що повинні вживатися проти пропаганди та розпалювачів нової війни» та 127 (II) від 15 листопада 1947 р. «Невірна та спотворена інформація». Засудивши всі види пропаганди війни і агресії, Асамблея зазначила, що розвиток дружніх відносин між державами не є сумісним з поширенням неправдивих або перекручених повідомлень [3, с. 103].

Важливу роль у регулюванні діяльності інформаційної сфери відіграє *ЮНЕСКО*. Статут *ЮНЕСКО* передбачає, що ця організація повинна сприяти «забезпеченню доступу до інформації за допомогою міжнародного співробітництва з метою досягнення ...миру в усьому світі і загального добробуту людства». *ЮНЕСКО* виконує цю місію, захищаючи свободу

слова і, отже, свободу друку, заохочуючи розвиток плюралізму та незалежності ЗМІ, забезпечуючи вільний рух інформаційних потоків [4, с. 149-151].

Серед основних нормативно-правових актів, що регулюють міжнародні відносини у сфері побудови інформаційного суспільства є *Окінавська Хартія Глобального Інформаційного Суспільства* від 22 липня 2000 року [5]. Для досягнення поставлених цілей та вирішення можливих проблем необхідно розробити ефективні національні та міжнародні стратегії. Ця Хартія проголосила основні положення, які країни будуть застосовувати при здійсненні політики з формування й розвитку інформаційного суспільства:

1) подолання електронно-цифрового розриву (кожний повинен мати можливість доступу до інформації та систем телекомунікації);

2) сприяння загальній участі (країни, що досягли успіху у використанні потенціалу ІТ, можуть сподіватися на подолання перепон, що, звичайно, виникають у процесі розвитку інфраструктури, та вирушити назустріч ефективнішій реалізації своїх цілей, на зразок скорочення бідності, охорони здоров'я, покращання санітарних умов, освіта, а також використання переваг швидкого зростання глобальної електронної торгівлі) [6].

Концентрація комунікації у світі зумовила інтенсивний розвиток інформаційної сфери у найбільш розвинених регіонах, зокрема в Європі. Найбільш впливові регіональні міжнародні організації Рада Європи/ Європейський Союз значно посилили свою увагу до проблем комунікації, ролі засобів масової інформації у висвітленні глобальних проблем людства. Комунікація як пріоритетна програма діяльності входить до всіх проектів міжурядових європейських організацій, концепцій зовнішньополітичної діяльності європейських держав, виступає складовою економічного розвитку регіону.

Інформаційна політика ЄС за свою основу має доктрину Європейського інформаційного суспільства, що була проголошена у 1994 році у доповіді М. Бангеманна "Європа і глобальне інформаційне суспільство: рекомендації для Європейського Союзу. Основна ідея документа – створення інформаційного суспільства на основі процесу європейської інтеграції для забезпечення економічної стабільності країн Європи, економічного зростання традиційних і нових (інформаційних) виробництв; розв'язання соціальних проблем – зайнятості населення шляхом створення нових робочих місць; надання можливостей для вільного доступу до глобальних мереж із метою освіти, охорони здоров'я та адміністративного управління [7, с. 193-194].

Інформаційна політика ЄС – це ідеологія європейського співробітництва у сфері комунікацій, узгоджена учасниками міжнародного співтовариства, вона є втіленням програм і концепцій розвитку інформаційної сфери, спрямованих на співробітництво в галузі інформації та комунікації. Співробітництво держав-членів ЄС у галузі інформації та комунікації здійснюється шляхом реалізації спільної інформаційної політики, що здійснюється відповідно до її специфічної архітектури, яка складається з трьох рівнів – національного, регіонального та глобального, в трьох сферах – внутрішній політиці, зовнішній політиці та праві та правовому регулюванні [8, с. 12].

У документах Ради Європи, зокрема політичній декларації «Інтеграція та різноманітність: нові тенденції європейської політики у сфері ЗМІ і нових комунікаційних послуг «програми дій та резолюціях, підкреслюється, що в контексті розширення ЄС Рада Європи як єдина політична організація панєвропейського рівня, компетенція якої – демократичні виміри комунікації, і далі відіграватиме основоположну роль в утвердженні демократичних цінностей та принципів, встановлюючи загальні панєвропейські стандарти у сфері мас-медіа та нових комунікаційних послуг. Програма дій «Інтеграція та різноманітність: нові тенденції європейської політики у сфері ЗМІ та нових комунікаційних послуг «стосується таких напрямів європейської інформаційної політики як : 1) свобода вираження й інформації у кризових ситуаціях та в умовах боротьби з тероризмом; 2) культурна різноманітність і плюралізм медіа у добу глобалізації; 3) права людини та регулювання медіа і нових комунікаційних послуг в інформаційному суспільстві [9, с. 356].

На Американському та Африканському континентах також існують аналогічні європейським регіональні механізми захисту прав людини. Американська конвенція про права людини містить ст. 13 «Свобода думки та її вираження», в якій досить детально розшифровується право на свободу думки та її вираження, що включає в себе свободу шукати, отримувати, розповсюджувати інформацію та ідеї будь-якого роду, незалежно від кордонів, як усно, так і в письмовому та друкованому вигляді, в формі художнього зображення або за допомогою інших засобів на власний вибір [10, с. 356].

Як ми бачимо, концептуальні та нормативні документи та домовленості різних гравців міжнародної політики в інформаційній сфері є досить розгалуженими та змістовними. Проте політичні реалії іноді містять суперечності, які не врегульовуються чинним законодавством, або ж створюють об'єктивні умови для неможливості їхнього втілення. Ці суперечності мають як об'єктивний (соціально-економічний, технологічний характер), так і виступають в якості конфлікту принципів і норм інформаційної політики (принцип приватності та підзвітності публічних осіб, цінність свободи слова та суспільної безпеки й моралі, доступ до інформації та авторські права). Найбільш значущі з них були закріплені у Окінавській Хартії глобального інформаційного суспільства [11].

Слід відзначити, що сучасна міжнародна система інформації характеризується глибокою незбалансованістю між розвиненими країнами і країнами що розвиваються. Ця незбалансованість характеризується тим фактом, що розвинені країни тримають в своїх руках потік інформації від початку до кінця. Ця незбалансованість, природно, спричинила за собою думку про «глибокий перегляд сучасної міжнародної системи інформації і про необхідність встановлення нового всесвітнього порядку в області інформації, який, будучи одним з численних аспектів необхідної зміни положення в світі, має на своїй основній меті надання допомоги проведенню інших реформ встановленню нових міжнародних порядків, більш справедливих і більш відповідаючих інтересам всього співтовариства людей [12, с.19].

Інша група суперечностей – це внутрішні конфлікти правових норм та політичних принципів – насамперед балансування між приватними правами особистості та суспільним добробутом чи мораллю, між інформаційною відкритістю та транспарентністю й державною безпекою, між публічністю та приватністю. Для будь-якого соціуму з українським включно завжди актуальною є проблема розв'язання суперечності між необхідністю підтримання інформаційної безпеки як кожного індивіда, так і суспільства в цілому і об'єктивною загрозою обмеження у надзвичайних випадках права на приватність взагалі та приватність інформації зокрема. Це спонукає до пошуку того припустимого балансу між інформаційною відкритістю і закритістю у законодавчо-нормативних актах та в системі управління держав з розвинутою демократією, який, власне, й становить предмет інформаційної безпеки у широкому розумінні цього поняття [13, с. 149].

На переконання науковців, право на інформацію має основоположний характер, оскільки воно, по-перше, є найважливішою умовою функціонування правової держави та, по-друге, виступає сполучною ланкою всієї системи фундаментальних прав і свобод, адже утворює атмосферу фактичної реалізації громадянських, політичних, соціальних, економічних прав. Вище вказана думка є абсолютно справедливою і підтверджується визнанням значущості права на інформацію в найважливіших міжнародно-правових документах, що встановлюють загальновизнані стандарти, норми і принципи.

Вкрай важливою в контексті інформаційної безпеки людини, суспільства, держави та міжнародної спільноти є проблема протидії інформаційному насиллю, інформаційним операціям та інформаційним війнам [14, с. 34]. 36. Бжезинський погоджується, що безпека та керованість можуть стати більш пріоритетними напрямками, аніж розвиток демократії, відкритості або толерантності [15]. Феномен міжнародної інформаційної безпеки обумовлюється стратегічною спрямованістю інформаційних озброєнь проти критично важливих структур життєдіяльності і функціонування міжнародного співтовариства, визнання інформаційної зброї як нового глобального виду зброї масового ураження, катастрофічного за наслідками свого застосування, необхідністю створення міжнародного

механізму протидії і попередження глобальних інформаційних війн в рамках політичної компетенції ООН, регіональних міжнародних організацій з проблем безпеки та оборони, політичних рішень на національному рівні.

Для перетворення суспільства в сучасне інформаційне суспільство важливим є не лише обсяг інформації, не лише інтенсивність обігу інформації та обміну інформацією, але й її якісні ціннісні показники. Інформаційне суспільство відрізняється від суспільства, засміченого спотвореною інформацією, перш за все тим, що визначальний вплив на розвиток різних галузей та сфер здійснює саме обіг інформаційно-інтелектуальних ресурсів. Коли ж обіг інформації зростає, але відсоток інтелектуальних знань у її загальному обсязі не збільшується або ж навіть скорочується, тоді таке суспільство навряд чи зможе утриматися на шляху до формування сучасного інформаційного суспільства. Для становлення інформаційного суспільства дуже важливою є якість інформації та те, наскільки складно чи просто здобути повну, всебічну та об'єктивну інформацію серед величезної кількості спотворених, напівправдивих, неповних та перекручених даних. Зрозуміло, що спотворена та перекручена інформація становить слабку основу для обговорення в суспільстві найбільш актуальних та важливих тем і проблем. Рішення та нормативно-правові акти, створені на основі такої низькоякісної та неповної інформації та й до того ж без загального, фахового та експертного обговорення, будуть неоптимальними, вкрай неефективними та такими, що неадекватно відображають реальний стан та рівень розвитку певної сфери суспільних відносин. Зрозуміло, що й коефіцієнт корисної дії таких рішень та такого правового врегулювання буде вкрай низьким, якщо взагалі буде позитивний ефект.

Використана література:

1. Дубас О. П. Інформаційно-комунікаційний простір: культурно-політичні детермінанти : [монографія] / Дубас О. П. – К. : Генеза, 2011. – 256 с.
2. Макаренко Є. А. Інформаційне суспільство, політика, право в програмній діяльності ЮНЕСКО ; [монограф.]. / Є. А. Макаренко. – К: Науково-видавничий центр “Наша культура і наука” – 2002. – 384 с.
3. Ермишина Е. В. Международный обмен информацией: правовые аспекты ; [монограф.]. / Е. В. Ермишина – М.: Международные отношения. – 1988. – 142 с.
4. Жукова В. Інформаційна політика ЮНЕСКО у ХХІ столітті / В. Жукова // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2004. – Вип. 50. – Ч. I. – С. 149-151.
5. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства / Міжнародний документ від 22.07.2000 [Електронний ресурс]. – Офіц. сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_163
6. Там само
7. Макаренко Є. А. Європейські комунікації: [монограф.]. / Є. А. Макаренко. – К.: Центр вільної преси, 2006. – 536 с.
8. Філіпенко Д. О. Формування інституційної бази інформаційної політики ЄС: [монограф.]. / Д. О. Філіпенко. – К.: Либідь, 2003. – 110 с.
9. Капінус О. Міжнародні організації у системі сучасних інформаційних відносин / О. Капінус // Вісн. Львівського національного ун-ту імені І. Я. Франка. – 2008. – Вип. 25. – С. 351–358.
10. Кукіна З. О. Міжнародний інституційний механізм регулювання діяльності засобів масової інформації / З. О. Кукіна // Часопис Київського університету права – 2012. – № 2. – С. 353-358.
11. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства / Міжнародний документ від 22.07.2000 [Електронний ресурс]. – Офіц. сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_163
12. Білорус О. Можливості та шляхи інтеграції України у світовий ринок інтелектуальних продуктів / Білорус О., Скаленко О, Ярова Н. // Економічний Часопис-XXI. – 2002. – №1. – С.15-21.

13. Макаренко Є. А. Європейські комунікації: [монограф.]/ Є.А. Макаренко. – К.: Центр вільної преси, 2006. – 536 с.
14. Дзьобань О. П. Інформаційне насилля та безпека: світоглядно-правові аспекти : [монограф.]. / Дзьобань О. П., Пилипчук В.Г; [заг. ред. В. Пилипчук]. – Х. : Майдан, 2011. – 244 с.
15. Бжезинський Зб. Демократія перед лицем глобалізації. / Збігнев Бжезинський // Часопис "І". – 2000. – Число 19. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n19texts/bzezinsk.htm>

Король А. *Ценностные императивы международной информационной политики*
Проанализированы современные тенденции развития информационной политики в области международных отношений. Сформулирована взаимосвязь технологических и гуманистических составляющих международной информационной политики в контексте демократизации культуры международных отношений. Изучена роль основных субъектов международной информационной политики и противоречия ее реализации, заключающиеся в несбалансированности развития информатизации между различными странами мира; внутренних ценностных конфликтах правовых норм и политико-культурных принципов; распространении информационного насилия.

Ключевые слова: международная информационная политика, демократические ценности, культура международных отношений, информатизация, информационно-коммуникативные отношения.

Korol A. *Value imperatives of international information policy*

The author analyses modern tendencies of development of information policy in the field of international relations. It is formulated the interrelation of technological and humanistic components of the international information policy in the context of democratization of culture in international relations. The role of the main actors in the international information policy and contradictions of its implementation, namely the imbalance of Informatization development among different countries of the world, internal value conflicts of legal rules and political and cultural principles, the spread of violence.

Keywords: international information politics, democratic values and the culture of international relations, information, information and communication relationships.

УДК 323.01

Юськів Х. В.

ІДЕОЛОГІЧНА БАЗА СУЧАСНОГО СЕПАРАТИЗМУ

У даний час сепаратизм характерний для різних країн світу з різними політичними системами і режимами. У сучасну епоху тотальної взаємозалежності, яка відбувається у світі політичних процесів, проблеми, пов'язані з наявністю в окремих регіонах планети осередків сепаратизму, викликають глобальне посилення політичної та економічної напруженості. Така тенденція призводить не тільки до розпаду багатонаціональних держав, але і породжує ланцюгову реакцію етнополітичних конфліктів, сприяє послабленню контролю над поширенням звичайного озброєння, розширенню можливостей поширення зброї масової поразки, зростанню тероризму і релігійного екстремізму. Істотну роль у розгортанні сепаратизму відіграє його ідеологічна база.

Ключові слова: сепаратизм, ідеологія, конфлікт

Постановка наукової проблеми та її значення. Актуальність теми дослідження полягає у складності та неоднорідності процесів, що відбуваються в сучасному світі: суперечність між глобалізацією та локалізацією. Сьогодні спостерігається процес поширення сепаратизму та збільшення його масштабів, неефективність політико-правових механізмів